

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

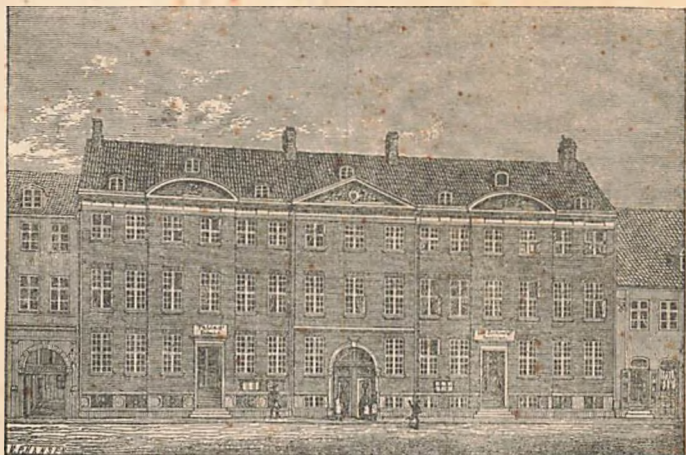
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

C. M. HANSEN

NOGLE MINDER FRA MIN BARNDOMSTID

Det kgl. Vajsenhus' Façade, Købmagergade 44. 1811—1875.

TRYKT SOM MANUSKRIFT

KJØBENHAVN

1933

OPLAG: 350 EKSEMPLARER

—

PRINTED IN DENMARK
GYLDENDALS FORLAGSTRYKKERI
KØBENHAVN

I „Vajsenhusianerbladet“ har jeg Tid efter anden skrevet nogle Artikler om min Barndomstid; disse Artikler har jeg nu gennemset og sammenarbejdet til et Hele. Resultatet er blevet den her foreliggende lille Bog, som jeg beder Læserne modtage med Venlighed.

Billedet Side 15 af den gamle Vajsenhusgaard paa Købmagergade Nr. 41, hvor det kgl. Vajsenhus havde hjemme fra 1811 til 1875, er en Gengivelse af et gammelt Litografi, som nu er ret sjældent. Litografiet har følgende Underskrift:

Det Kjøbenhavnske Vaisenhuus.

See, som Fjerde Frederiks skjønnne Værk
End gamle Vaisenhuus bestaaer,
I Kjærlighed, til ædel Idræt stærk,
Forynges det fra Aar til Aar.

Tegnet af *W. T. Walter.*

F. W. Solems lith. Etabl. Forlæg.

Ifølge Forstander *Chr. Ottesens* Festskrift „Det kgl. Vajsenhus gennem 200 Aar“ var Arkitekt *Vilhelm Theodor Walter* Tegnslærer paa Skolen i Aarene 1851—1862. *Frederik Vilhelm Solem*, f. 1828, d. 1891, udgik som Elev fra Vajsenhuset 1843. Han leverede i mange Aar Skolens Karakterbøger, der var trykte paa blaåt Papir og indbundne i brune Papbind.

I Decbr. 1933.

„Ak, ingensteds er Roserne saa røde,
og ingensteds er Tornene saa smaa,
og ingensteds er Dunene saa bløde,
som de, vor Barndoms Uskyld hvilte paa“.

OVENSTAAENDE smukke Linier af *Jens Buggesen* er ofte dukket op i mine Tanker og har derved vakt mange Barndoms minder. som jeg saa fik Lyst til at fastholde ved at nedskrive dem; saaledes er de efterfølgende Erindringer blevne til.

Da min Fader døde i August 1857. 34 Aar gammel, var jeg endnu ikke kommet til Verden: jeg blev først født en Maaned senere. I Daaben fik jeg min Faders Navn *Christian*, og — efter min Mormor, som hed *Marthe* — Navnet *Martin*. Min Fader, der var musikalsk begavet, havde Elever i Sang, Guitar- og Violinspil; han var oprindelig Væver, men opgav tidlig sin Profession og fik en beskeden Stilling paa Holmblads Spillekortfabrik. Etatsraad Holmblad skaffede nu min ældste Broder, der paa dette Tidspunkt var 10 $\frac{1}{2}$ Aar, ind i det kgl. Vajsenhus, hvor min Søster og jeg senere blev optaget, medens min anden Broder blev Elev i det kgl. Opfostringshus. Min Moder har fortalt mig, at min ældste Broder var hende til stor Hjælp med at passe mig, og han skal have været meget omhyggelig for mig. Naar han kom hjem fra Skole, spadserede han ofte en Tur med mig; engang havde han taget mig med op paa Volden, og da han pludselig mistede Fodfæstet nær ved en Skrænt, slap han resolut mig og trillede selv ned; saa kravlede han op igen, fik fat i mig og fortsatte Turen;

jeg var et Par Aar dengang. Dette kan jeg naturligvis ikke huske, men jeg husker, at jeg, da jeg var omtr. 5 Aar, har været med ham i Tivoli, hvor der paa den Tid var Beriderforestillinger paa Plænen, og hvor jeg blev hange for Fyrværkeriet.

I vort Hjem havde vi et gammeldags Bord med en Skuffe, hvori jeg havde noget Legetøj; en Dag sad jeg ved dette Bord og vilde trække Skuffen ud, men der maa være kommet noget i Klemme; den rokkede sig ikke, og jeg trak saa kraftigt, at jeg gik bagover med Bordet over mig; heldigvis slog jeg mig næsten ikke; en Lampe, som stod paa Bordet — heldigvis utændt — rutschede ned paa Gulvet og tog mærkeligt nok ingen anden Skade end en stor Revne i Kuppelen. Det var en gammeldags Olielampe; paa den ene Side var anbragt en Oliebeholder, en flad Kasse i Form og Størrelse omtrent som en velvoksen Sardin-daase; denne Kasse skyggede meget for det i Forvejen ikke stærke Lys; ja, man maa i vor „oplyste“ Tid undre sig over, at Folk i de Tider kunde se at arbejde ved saa svag Belysning (min Moders Arbejde bestod saaledes i fin Linnedsyning), men man var paa dette som paa mange andre Omraader overmaade nøjsom. Vor gamle Olielampe blev i Efteraaret 1864, da min Moder kom hjem efter et længere Hospitalsophold, afløst af en beskedne Petroleumlampe.

I min Barndom laa Løveapoteket i samme Ejendom som nu, men havde dengang, inden Huset blev ombygget, Indgang lige paa Hjørnet af Vimmelskafte og Hyskenstræde. Apotekeren, der hed *Faber*, havde en Datter med det sjeldne Navn *Henna*, der senere blev gift med Tegneren *Alfred Schmidt*. Et lige saa sjeldent Navn — *Athalia* — havde en lille Pige, der dengang boede i Hyskenstræde (lige over for Apotekets Ejendom), hvor hendes Fader, Konditor *Flammé*, havde Forretning; hun blev Balletdanserinde ved det kgl. Teater og senere gift med kgl. Skue-

spiller *Elith Reumert*. Medens Apoteker *Faber* havde sin Lejlighed paa 2den Sal, boede den bekendte Bankier *D. B. Adler*, Grundlæggeren af Firmaet *D. B. Adler & Co.*, paa 1ste Sal. Familien Adler havde en stor Sal med Vinduer baade til Vimmelskaflet og Hyskenstræde, i Hjørnet en stor Karnap med Altan, hvorfra jeg sammen med min Moder og Søster saa Frederik den Syvendes Ligtog; bedst husker jeg Kongens hvide Hest, der herreløs fulgte med i Toget.

Inden Sporvognene begyndte at køre ud ad Frederiksberg, besørgedes Befordringen af store Omnibusser, hvor Kusken sad næsten helt oven paa Vognen; jeg syntes, det maatte være herligt at sidde og køre saa højt til Vejrs, og ønskede at blive Omnibuskusk, naar jeg blev voksen; jeg stablede tit Stole og Skamler op paa et Bord, og saa kravlede jeg op og bildte mig ind at være Omnibuskusk. I nogle Aar var min Moder i Sommermaanederne en Slags „Vagtmester“ for *D. B. Adlers* Lejlighed og Kontorer; vi flyttede da om Foraaret derhen, naar Familien tog paa Landet, og havde et Par Værelser og det meget store Køkken til Raadighed; det var navnlig her, hvor jeg havde saa stor Tumleplads og saa ofte havde Lejlighed til at se de store Omnibusser, at jeg fik de højtflyvende Planer, som jeg dog opgav i Tide. Med en lille Omskrivning kan jeg sige med *Grundtvig*: „Jeg var ikke skabt til Højhed og Blæst; ved Jorden at blive har tjent mig bedst.“ Disse Sommerophold gav Anledning til følgende Replikskifte mellem Vajsenhusets gamle Lærer *Guldbbrandsen* og mig den Dag, jeg mødte første Gang i Skolen: „Hvor bor du?“ „Om Sommeren i Hyskenstræde og om Vinteren i Landemærket.“ „Naa, du ligger altsaa paa Landet i Hyskenstræde?“ (Almindelig Munterhed!) Saa maatte jeg jo forklare mig nærmere.

I Læderstræde og Klosterstræde boede dengang mange polske Jøder, formodentlig Flygtninge efter den polske

Opstand 1863; de fleste af Mændene havde langt Haar og Skæg; de var iført en lang sort Kaftan, der naaede næsten helt ned til Jorden, og bar høj Hat. Disse ejendommelige Skikkelser vandrede meget gennem Hyskenstræde; Kvinderne kan jeg ikke mindes at have set. Ofte saa man Brændeskærere staa paa Gaden og save Brænde, saaledes i Hyskenstræde uden for den daværende Indgang til Bager *Rubows* Gaard. Naar det regnede stærkt, var der ikke saa sjældent Oversvømmelse i Gaderne, da Kloakerne ikke kunde tage alt Vandet; saa løsnede Rendestensbrætterne sig og sejlede ned ad Gaden sammen med Gade-snavset.

Der raabtes paa Gaderne med mange forskellige Sager, saasom „Kissebær“ og anden Frugt, Ræddiker (Benævnel-sen Radiser var saa godt som ukendt), holstenske (røge-de) Sild, „Rø’spætter“ og anden Fisk. Rejer m. m.; Rejerne kostede 4 à 8 Skilling (16 Øre) pr. Pot; kom det højt, var Prisen 1 Mark (33 Øre). Det var næsten udelukkende Kvinder, de saakaldte Sælgekoner, der saaledes besørgede Gadehandelen; kun faa Ting betroedes Mændene; Gulvmaatter, flettede af Siv, blev falbudte af Mænd, der bar Maatterne paa Ryg og Bryst i en Snor over Skuldrene. En saadan „Maattemand“ ser man ikke mere, heller ikke „Sandmanden“, der kørte Sand i en lille Vogn, trukket af en Hest, idet han raabte: „Sand, Sand, Gul’sand.“ Fernisering af Gulvene kendte man ikke; næsten alle Vegne havde man „hvide“ Gulve og Trapper, der blev bestrøet med Sand, naar de var vaskede og skurede, saa ethvert Hus havde Brug for en hel Del Sand. Kun i de fornemme Lejligheder var Gulvene malede og lakerede.

Dunkelt mindes jeg at have set og hørt de gamle Natvæglere, naar de om Aftenen og Natten gik gennem Gaderne og sang Vægterversene, der var forskellige for hver Time. Kl. 10-Verset havde følgende Tekst:

„Om I vil Tiden vide,
 Husbonde, Pige og Dreng,
 da er det paa de Tide,
 man følger sig til Seng.
 Befaler Eder Herren fri.
 Vær klog og snild,
 vogter Lys og Ild,
 vor Klokke er slagen ti“.

Vægterkorpset ophævedes 1863, da den nye Politior-
 ning traadte i Kraft. I min Barndom og Ungdom blev der
 skrevet og trykt mange Viser om opsigtvækkende Begiven-
 heder, baade sørgelige og glædelige — Mord og andre
 store Forbrydelser, Ildebrande, Festligheder i Kongehuset
 o. s. v. — Disse Viser falbødes paa Gaderne for 2 Skilling
 (4 Øre). I endnu ældre Tid, som jeg ikke har oplevet, gik
 Visekællinger omkring og *sang* Viserne for at lokke Kø-
 here; det har vist været kønt.

Forsiden var i Reglen „prydet“ med et tarveligt Træsnit,
 og paa Bagsiden fandtes ofte en eller anden sentimental
 Sang, hvor man ikke tog det saa nøje med Rim og Verse-
 fødder eller med Meningen, som f. Eks.:

Amanda og Hermann.

(Første Vers).

Amanda sad med en Krans i Haaret,
 som Engel mild og som Rose i Vaaren,
 og Hermann hende sin Troskab svor,
 men Falskhed udi hans Hjerte bor.

(Et senere Vers).

Jeg dig, Amanda, ej mere elsker,
 thi Ellen haver mit Hjerte fængslet,
 ja hun skal være min kære Brud,
 græd ej, Amanda, nu er det slut.

I Sommeren 1869 kom en tysk Bryder ved Navn *Heyg-*
ster til København; han udlovede 100 Rigsdaler (200 Kr.)

til den, der kunde overvinde ham; flere stærke Mænd forsøgte sig uden Held, men saa meldte en Værtshusholder (tidligere Bager) *Frederik Safft* sig, og han overvandt den tyske Bryderkonge, hvilket vakte stor Jubel og betragtedes som en patriotisk Heltegerning. *Safft* var en stor, svær Mand, som jeg kan huske at have set i Hyskenstræde, hvor han havde sin Beværtning. Som Kuriosum gengives her første og sidste Vers af en af de Viser, der blev skrevet om Begivenheden:

Den stærke Mand,
 som altid sejre kan,
 han kom til Kjøbenhavn,
 og Heygster er hans Navn.
 Her — tingelingeling — han vilde
 os gøre til den Lille,
 men — tingelingeling — men nej,
 det lykkedes ham ej.

Hr. Safft, den Mand,
 der holdt saa prægtig Stand,
 han Værtshusholder er,
 hør derfor hver især:
 Gør Eder selv den Glæde,
 gaa ned i Hyskenstræde,
 hils paa den stærke Mand,
 som „Kongen“ tage kan.

Nytaarsaften 1864 indtraf en for mig ret mærkelig lille Begivenhed. Min ældste Broder, der efter sin Konfirmation 1862 var kommet paa Underofficersselevskolen, som dengang havde til Huse i Artillerikasernen paa Christianshavn, havde været hjemme, men maatte gaa tidligt for at være paa Kasernen i rette Tid. Min anden Broder var til Juletræ og Nytaarsbal paa Opfostringshuset og havde min Søster med; saaledes var min Moder og jeg alene, og da jeg blev søvnig, blev jeg puttet i Seng og faldt snart i Søvn. Moder sad da oppe og ventede paa min Søsters og Broders Hjemkomst. Da de glade og oplivede af Festen an-

kom, vilde de vække mig for at give mig nogle medbragte Godter, men stor blev deres Forskrækkelse, da de ikke kunde faa mig vaagen; rejste de mig op, faldt jeg tungt tilbage i Sengen; Moder følte paa mine Fødder, som var ganske kolde. De fik nu travlt med at mase med mig og gnide mine Fødder, og efter nogen Tids Forløb slog jeg Øjnene op og saa deres bekymrede Miner; der var nu intet i Vejen med mig; jeg spiste mine Godter, hvorefter jeg snart atter sov roligt til næste Morgen, og jeg har aldrig senere været „skindød“.

Naar min store Broder om Søndagen kom hjem, lagde han sig ofte paa Sofaen, tog sit Skotøj af og legede med mig paa sine opstrakte Fødder, saa jeg lille Fyr snart sad, snart stod, snart laa paa Ryggen og snart paa Maven paa hans Fødder. Moder var jo lidt angstelig for sin lille Dreng og formanede os til ikke at gøre for mange „Hundekunster“, men vi morede os kosteligt. Da min Fader, som ovenfor nævnt, var død, inden jeg blev født, fik min Broder efterhaanden en vis faderlig Myndighed over mig, der var 10 $\frac{1}{2}$ Aar yngre. Denne Myndighed gav sig Udslag, da jeg engang i 14 Aars Alderen i hans Nærværelse gav min Moder et „næbbet“ Svar; idet han gav mig en kraftig Ørefigen, udbrød han: „Skal du tale saadan til din Mor?“ Denne Lussing har jeg senere været taknemmelig for; jeg havde fortjent den, og den virkede efter sin Hensigt: at vække min Skamfølelse og at forebygge Gentagelser; det er forøvrigt den eneste Gang, min Broder har givet mig en Revselse. Jeg mindes ikke, at min Moder nogen Sinde har anvendt „slaaende“ Argumenter over for os Børn.

Min anden Broder, henved 8 Aar ældre end jeg, lærte mig at støbe Tinsoldater og at male dem efter først at have oversmurt dem med en Fernis, saa at Vandfarverne kunde sidde fast. Vi havde megen Fornøjelse af at lege med disse Soldater. Min Søster, der var 5 $\frac{1}{2}$ Aar, da jeg blev født, hjalp Moder med Husgerningen og tog sig me-

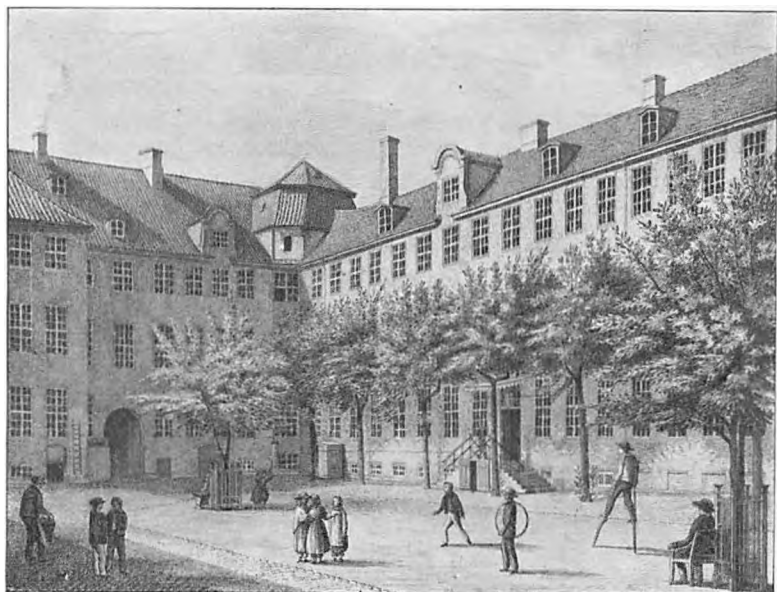
get af sin lille Broder, der som det yngste Barn jo nok blev lidt forkælet i Hjemmet.

Min Moder maatte arbejde strengt tidlig og silde for at opretholde Hjemmet og opdrage os Børn; hun var ofte syg af Overanstrengelse, men efterhaanden som vi voksede til, blev Helbredet bedre, og vi havde den Lykke at beholde hende, til hun var over 85 Aar gammel, slittig til det sidste, altid med et eller andet Sytøj mellem Hænderne.

SKOLEMINDER

Skønt vor Barndom tidlig var formørket ved Tabet af vor Fader eller begge vore Forældre, tror jeg dog, at de allerfleste Vajsenhusianere vil være enige med mig i, at vor Skoletid var en lykkelig Tid, hvorfra vi bevarer mange gode Minder om en human og kærlig Undervisning og Vejledning og om et godt Kammeratskab.

Jeg skal forsøge at opfriske nogle af disse Minder fra min Skoletid paa Købmagergade Nr. 44. Hvor staar den kære gamle Gaard klart for mig! Den fornemme, brede Opgang i Porten til Festsalen og Forstanderens Kontor, den herlige Legeplads med de to store skyggefulde Lindetræer, Lindetræerne langs Muren, den lille Have mellem Gymnastiksalen og Skolebygningen med den dobbelte Sten-trappe, hvorunder der var Nedgang til Kælderen, ja selv det lille Indbug i Muren, som jeg havde været Mester for, idet jeg, naar jeg skulde ringe op ved Frikvarterets Slutning, tog et kraftigt Tag i Klokken, som derved stødte haardt mod Muren og sønder slog en Sten, der udhuledes mere og mere. Hvor mange Gange har vi ikke paa Legepladsen leget Jordplads-, Kæde- og Stormtagfat og om Vinteren „køgt Ærter“ paa de lange Glidebaner! Naar jeg nu kommer ind i „Messens“ Gaard, maa jeg i mit stille Sind sige: *Ak, hvor forandret!*

Aaret før jeg begyndte min Skolegang havde mine Søskende lært mig at læse efter *Chr. Winthers ABC*. De sidste Blade af denne Bog bestod af et 4-liniet Vers til hvert Bogstav; til hvert Vers havde *Constantin Hansen* tegnet et Billede, altsaa 28 Vers og Billeder. Nogle af Versene husker jeg endnu. f. Eks.:

Den *Crocodil* med megen Glæde
den lille sorte Dreng gad æde,
men Drengen godt kan slippe væk,
hvis bare han er snild og kæk.

En Mand fra *Nissen* vilde flytte,
men det blev ham til ingen Nytte:
paa Læsset *Nissen* sad og lo:
„Vi flytter nok idag, vi to?“

Da jeg i 1865 blev optaget i 1ste Klasse, lededes Undervisningen af Hr. *Guldbrandsen* (med hvem jeg havde det foran anførte Replikskifte angaaende min Bopæl); jeg husker ham som en gammel Mand med sort Kalot paa Hovedet og i Haanden en stor Pegepind, hvormed han slog i Bordet for at skaffe Stilhed; han brugte den ogsaa til at slaa Drengene med i den flade Haand, naar de havde forset sig. Langs den ene Væg var ophængt store trykte Tavler med Bogstaver og Tal; her blev vi vejledede af de lidt ældre Drengene, de saakaldte Hjælpere og Bihjælpere. Jeg havde kun Hr. *Guldbrandsen* et Par Maaneder; han døde den Dag, Skolen havde Skovtur.

Efter hans Død overtog Hr. *Lange* hans Timer, og jeg nød godt af denne dygtige Lærers Undervisning i Dansk Historie og Geografi i alle de følgende Klasser, indtil han i 1871 tog sin Afsked for at blive Præst, ved hvilken Lejlighed han holdt en meget smuk Tale til 5te (øverste) Klasse.

I 1ste Klasse brugte vi som Læsebog „Den Danske Børneven“ af *Peder Hjort*, en tyk Bog paa over 600 Sider med mange Billeder; Indholdet bestod af korte Sætninger, Ordsprog og Fortællinger, historiske, geografiske, naturhistoriske og kristelige Læsestykker. I de næste Klasser havde vi *Matzens* Læsebøger og i øverste Klasse *Martin Hammerichs* fortrinlige „Danske og norske Læsestykker“, af hvis Indhold særlig „Adam Homos Bryllup med Baronesse Mille“, „Skolemesterens Historie“ af *Bjørnsøns* „En glad Gut“ og *Welhavens* Digt „Asgaardsreien“ gjorde stærkt Indtryk paa mig. Foruden Fortællinger og Digte fandtes i Bogen historiske og kulturhistoriske Læsestykker, samt „Danmarks og Norges Litteratur i kort Overblik“. Jeg kan huske, at jeg blev imponeret af Bogens flotte Udstyrelse: blaa Shirtingsryg med Titlen i Guldtryk, og rød Snit; der blev dengang ellers ikke gjort saa meget for Skolebøgers Udseende.

Hr. *Langes* ejendommelige Væsen og Udtryk morede os Børn meget. Han skrev aldrig selv Karaktererne ind i Protokollen, men dikterede disse til Duksen, der i hans Timer havde Plads paa Katederet, medens han selv sad nede i Klassen paa en af Skolebænkene. Hans Kælenavn til de flinke Drengene var *Kamel*. Naar en af disse Drengene skulde have *ug*, kunde han sige til Duksen: „Gi' ham *ug*, for han *er* og *bli'r* og har altid *væ't* en *Kamel*;" skulde en Dreng have *mg*, hed det: „Giv ham meget godt, for det var meget daarligt.“ En Dreng udtalte i sin Oplæsning *Sot* som *Sott*, hvorpaa Hr. *Lange* sagde: „Giv ham godt, for det var inte godt; der staar hverken *Sott* eller *Snot*, men *Sot*.“ Ved en Times Slutning sagde han ofte: „Luk Vinduerne godt op i Frikvarteret. Duks! Holder I af at stikke jeres Næse ned i en Skarnfjerding? Jeg holder ikke af det.“

Engang forelagde han Klassen et Spørgsmaal, som ingen af os kunde besvare; han sagde da til en af de ældre Elever: „Sig du det, *Jacob*:" men *Jacob* var ikke bedre end vi andre, hvorpaa Hr. *Lange* med komisk Patos udbrød: „Der er kun *én* fornuftig Dreng i Klassen, og han er en *Dumrian*.“ Naar vi ikke fik ny Lektie, sagde han: „Det gør mig ondt for de flinke, at vi ikke kommer videre, men vi maa for de *nedriges* Skyld have det samme om igen til næste Gang.“ Blev en af „*nedrige*“ „*hørt*“ og ikke kunde et Ord, sagde han: „Værs'god, du har Ordet; vi andre er lutter *Øre*, — siger han noget? kan I høre noget? jeg kan ingenting høre.“ Naar Hr. *Lange* rettede Stil, sad han ved Katederet; den Dreng, der havde skrevet Stilen, stod da ved Siden af; var der mange Fejl, kunde han sige: „17 Fejl, ellers var det godt!“ Var det en Hjemmestil, og han syntes at kende den fra tidligere Tid, hed det: „Ikke skulde du i din Barndom have læst noget lignende?“

Historien indprentede han os ved Vendinger som denne: „Imidlertid var Kejser *Poul* bleven myrdet paa Foranled-

ning af sin *elskverdige* Gemalinde *Katharina*.“ Havde vi Hollands Geografi, og vi udtalte Floden *Schelde* som *Sjelle*, sagde han: „Sielle er en Urtekræmmer paa Amager Torv.“

Hr. *Lange* lagde megen Vægt paa, at vi skulde læse højt, tydeligt og langsomt, ligesom ogsaa at fremsige Digte med den rette Betoning; selv oplæste han ypperligt; jeg kan endnu for mit indre Øre høre hans Betoning af Fru *Ribolts* Replik i *Hostrups* „Tordenvej“: „Aa, mit Ho'de, mit stak-kels Ho'de.“

I 2den Klasse begyndte vi at lære Engelsk, i 3die Klasse Tysk; vi havde i disse Fag Hr. *Trenckner*, en udmærket Sprogmand, der endog kunde Arabisk og Sanskrit, om hvilket sidste Sprog han udgav et videnskabeligt Værk i London. Han havde stor Kærlighed til Vajsenhuset og testamenterede Skolen en betydelig Sum.

To Lærere, som ved deres strenge Retfærdighed var meget afholdte, var Brødrene *Christensen*, den ældre underviste i Geometri og Religion, indtil han i 1869 fik Præstekald; hans sidste Embede var Stenløse paa Fyn. En stor Glæde var det for mig, paa Gennemrejse i Odense, hvor han boede som Pastor emeritus, i 1924 at besøge ham og faa en lang Samtale med ham om Skolen, Lærere og Elever; jeg havde da ikke set ham, siden han tog Afsked med Skolen for 55 Aar siden, men havde i de senere Aar af og til korresponderet med ham. Den yngre Broder underviste øverste Klasse i Matematik, Fysik og Kemi; han blev senere Indehaver af Steins kemiske Laboratorium.

Vor Gymnastik- og Danselærer, Krigsassessor *Hansen*, skylder vi megen Tak for hans fortræffelige Undervisning, og fordi han lærte os „gode Manerer“; allerede i 1ste Klasse begyndte vi at lære at danse, dog Piger og Drengene hver for sig; først i øverste Klasse fik vi sammen med Pigerne en ugentlig Dansetime, som vi glædede os til hele Ugen.

Hr. *Strarup* (tillige „Degn“ ved Børnehuset paa Chri-

stianshavn) havde i 1860 udgivet en „Elementær Plangeometri“, hvorfra jeg fik mine første matematiske Kundskaber (senere lærte jeg efter Mundts Geometri og Steens Aritmetik). I min Skoletid underviste Hr. *Strarup* dog ikke selv i Matematik, derimod i Regning i øverste Klasse; han var meget godmodig, men stor Respekt for ham havde vi ikke. En Dag, da der var et stærkt Spektakel, inden han kom, sagde han, idet han traadte ind: „Hold nu op!“ Jeg, der var Nr. 1 og var i Kridthuset hos ham, sagde rapt: „Jeg troede, vi skulde til at begynde.“ „Naa, naa. Hansen, ikke næsvis!“

Vor Tegnslærer, Hr. *Nielsen*, var en lidt original, meget elskværdig Mand, som imidlertid slet ikke kunde holde Styr paa Drengene; naar Støjen blev for slem, sagde han: „Stille og rolig! jeg gør jer ingenting!“ Og naar vi skulde have Karakterer, sagde han til de øverste: „Ja, du hører jo til de øverste, saa du maa jo have en pæn Karakter.“ Nogen stor Pædagog var han ikke, men tegne kunde han. Da han efter mange Aars Virksomhed havde taget sin Afsked, afløstes han af den senere bekendte Forkæmper for Vegetarismen, Kommunelæge *Mich. Larsen*; han underviste tillige i Naturhistorie; han var streng og taalte intet Mudder i Klassen; naar en eller anden var urolig, kunde han sige: „Nu har du faaet $\div 2$; sidder du ikke stille, bliver det rettet til $\div 4$.“ Vi holdt dog meget af ham, for han behandlede os alle ens. Han var en udmærket Tegner og dyrkede jo ogsaa Malerkunsten ved Siden af sin Lægevirksomhed.

En ung Teolog, *Fr. Dorph*, som Forstander *Exner* satte megen Pris paa, underviste en kort Tid, inden han fik Præstekald, 5te Klasse i Dansk. En af de Stilopgaver, han gav os, lød: „En gammel Paraply fortæller.“ Jeg husker, at jeg var særlig heldig med denne Stil, og at den endog blev oplæst for Klassen. Ellers var Hjemmestilene en af mine svage Sider; de var altid ortografisk og grammati-

kalsk rigtige, men det kneb undertiden med Indholdet: foran omtalte Hr. *Lange* bemærkede engang om en af dem: „Indholdet magert.“

Den senere Vicespektør, Hr. *Larsen*, som blev ansat 1871, da Hr. *Lange* forlod os, var kun i kort Tid min Lærer, men jeg mindes med Tak hans gode og sunde Undervisning i Historie og Geografi, og det venlige Sindelag, som han bevarede for mig, saa længe han levede. Han var den første, som aabnede vore Øjne for *Dickens'* Forfatterkab, idet han læste for os den betagende Bog: „En Fortælling om to Byer“. Da jeg havde gaaet et Aar i hver af de 3 første Klasser, var det bestemt, at jeg skulde op i 4de, som dengang var den øverste (først i 1871 oprettedes 5te Klasse), men min ældste Broder, som ogsaa var Vajsenhusianer og stod i høj Gunst hos den daværende Forstander *Rung* (Broder til Komponisten *Henrik Rung*), blev enig med ham om, at jeg var for ung til at komme op i 4de Klasse, hvorfor jeg blev et Aar endnu i 3die; til Gengæld skulde jeg saa lære at spille Violin. Jeg var ikke synderlig glad for at skulle gaa et Aar til i samme Klasse, men det var sikkert ganske rigtigt, og at jeg kom til at lære at spille, er jeg endnu meget taknemmelig for; skønt jeg ikke senere har haft anden Undervisning i Musik, har jeg dog haft megen Glæde deraf og har i nogle Aar kunnet medvirke i et Amatør-orkester. Vor gode gamle Sanglærer, Hr. *Lund*, Kantor ved Helligaandskirken, underviste dertil egnede Drenge i Violinspil; vi lærte Operamelodier, Danse og Duetter; vi besørgede selv Musikken til vore Dansetimer paa Skolen; jeg har mange Gange spillet til Dansen. Enkelte Drenge lærte at blæse Horn, for at de kunde blæse Signaler paa vor aarlige Skovtur. (I 1890 udvidedes Musikundervisningen til ogsaa at omfatte Bratsch, Violoncel og Bas, hvorved Skoleorkestret dannedes; det ledes nu af Hr. *Hans I. Larsen* og Hr. *Ulmer* og viser ved Aarsprøven og Stiftelsesfesten Undervisningens gode Re-

sultater. En Del af de Elever, der har lært at spille, fortsætter Sammenspillet efter at være udgaet af Skolen og holder hver Søndag paa Vajsenhuset Øvelser, ledet af Hr. *Hans I. Larsen*, der ogsaa dirigerer den aarlige Koncert, som det er en Nydelse at overvære, idet Orkestret paa en udmærket Maade udfører større og mindre Kompositioner, altid lødig Musik, ikke sjeldent særdeles vanskelige Sager.) Skovturene foregik i mine 3 første Skoleaar med Kaper-vogne, som om Morgenen samledes i den store Skolegaard; der var Numre paa alle ca. 30 Vogne, og hver af Børnene fik sin Vogns Nummer, saa at vi let kunde finde vore Pladser, naar Hornsignalerne lød; hveranden Vogn var forbeholdt Pigerne, hveranden Drengene.

Kl. 8 satte det lange Tog sig i Bevægelse, over Kultorvet ud ad gamle Frederiksborggade, under den Bro, som ved Enden af Gaden forbandt de to Dele af den gamle Vold; paa denne Bro, der nu ligger i Ørstedsparken, stod Mødre og Slægtninge og vinkede til os, og de fik naturligvis dundrende Hurraer; videre gik Toget ud ad den nuværende nyere Del af Frederiksborggade, som ikke var bebygget, ad Farimagsvejen (nu Østerfarimagsgade) o. s. v. til Raavad, hvor vi havde Standkvarter. Der steg vi af Vognene og hengav os til Nydelsen af Frokosten; derefter legede Drengene og nogle af Lærerne „Røvere og Soldater“, og senere blev der blæst til Samling for at køre en smuk Tur i Dyrehaven; atter tilbage til Raavad, hvorfra vi efter et godt Maaltid steg til Vogns og kørte hjem ad Strandvejen, glade men trætte efter den lange, herlige Dag. Nogle Gange før min Skoletid havde Børnene været inviteret af Enkedronning *Caroline Amalie* til Sorgenfri, hvor de i Haven blev trakterede med Chokolade.

Foruden at have Sans for Musikkens forædlende Indflydelse paa Børn og unge Mennesker har Ledelsen af Vajsenhuset ogsaa tidlig haft Syn for Nyttens af Undervisning i „Sløjd“. Paa Drejerskolen var Hr. *Peschke* Lærer, paa

Bogbinderskolen Hr. *Thortsen*, der senere tillige blev Skrivelærer.

Vor Forstander, Justitsraad *Rung*, husker jeg som en lille venlig Mand; en Gang om Ugen var han en Time i Klassen: da gennemgik han Protokollen, formanede de mindre heldige og opmuntrede de flinke Elever; han havde en egen Maade at opspile og se ind i Øjnene, og hans Kærtegn var smaa Dask paa Kinden. Han var overordentlig afholdt af Eleverne, som søgte ham langt ud over Skoletiden. Efter 35 Aars Gerning paa Vajsenhuset døde han 1868, 69 Aar gammel; der var stor Sorg ved hans Bortgang; Eleverne lagde en Sølvkrans paa hans Kiste.

Vi blev glade, da Hr. *Exner*, som var Justitsraad *Rungs* Svigersøn, blev hans Efterfølger. Han var vor elskede Lærer, og han vedblev at undervise de øverste Klasser i Religion. I Frikvartererne var han vor Kammerat og legede ofte med os, men i Timerne var der altid Ro og Disciplin. Hr. *Exner*, som vi vedblev at kalde ham, paalagde os, ikke at le ad Kammerater, som kunde give dumme Svar; de kunde ikke gøre for, at de var mindre begavede. Saa han en Dreng med Hænderne i Bukselommerne, kunde han sige: „Sikken en S.“ han sagde kun S.. Resten maatte Drengen selv tænke sig; Hænderne kom op i en Fart. Naar jeg senere som voksen undertiden havde Ærinde til ham, kunde han tale med mig i stor Fortrolighed, hvorved jeg fik Indblik i hans humane og ædle Karakter.

I mine sidste 2 Skoleaar indførte Hr. *Exner* større Udflugter med øverste Klasse; saaledes var vi i Roskilde og besaa Domkirken; næste Aar var det bestemt, at vi skulde til Frederiksborg, men paa Grund af følgende Begivenhed blev der intet af den Tur: En Sommermorgen var den Lærer, vi skulde have haft i de to første Timer, blevet syg, og vi blev enige om at benytte Tiden til at gaa i Vandet; hele Klassen forlod da uden Tilladelse Skolen. Da vi igen viste os, var Hr. *Exner* for Alvor vred, selvfølgelig med

god Grund, og som Straf blev Frederiksborgturen opsat til næste Aar; men da var jeg udgaaet af Skolen.

I flere Aar havde jeg sammen med en Kammerat det Hverv, hver Uge (Fredag Eftermiddag paa Forstanderens Kontor) at indskrive 5te Klasses Karakterer i Karakterbøgerne og hver Aste Uge at sammentælle disse og foretage Omslytningerne; som Løn herfor fik vi engang imellem enten en Bog eller en Parterrebillet til det kgl. Teater; jeg saa saaledes paa det gamle kgl. Teater: „Capriciosa“, „Elverhøj“, „Don Juan“, „Barberen i Sevilla“ m. m.

Hr. *Exner* var en stor Ynder af *Holberg* og citerede ham ofte. Det sidste Aar, jeg gik i Skole, havde han bestemt, at jeg skulde have *Holbergs Komedier* som Præmie, men han havde formodentlig ikke tænkt paa, at Direktionen ønskede, at Eleverne som sidste Præmie skulde have en religiøs Bog, hvorfor jeg fik *Mynsters Betragtninger*. Nogen Tid efter sendte han Bud efter mig. „Du skal nu have *Holbergs Komedier* alligevel,“ sagde han og forærede mig til min store Glæde Bogen. I 1888 ramtes Hr. *Exner* af et apoplektisk Anfald, som nødte ham til at tage sin Afsked. Han levede endnu i 15 Aar, siddende i en Stol, mild og gudhengiven i sin Skæbne; det var ham en stor Glæde, naar tidligere Elever, som han godt kunde huske, besøgte ham. Han døde 1903; taknemmelige Elever satte en Mindesten med hans Portrætmedaillon paa hans Grav.

Den aarlige Skovtur, Stiftelsesfesten (Præmieballet, som vi kaldte den) og Juleballet med det mægtige Juletræ og gode Gaver var Fester, hvortil vi glædede os lang Tid i Forvejen. Paa mit første „Præmiebal“, 1866, dansede jeg hele Aftenen med en sød lille Pige (dengang kunde man faa Præmie i alle Klasserne, og vi havde begge for første Gang faaet Præmie); jeg husker, at jeg bad hende ikke at danse med andre Drengene end mig, og det lovede hun og holdt sit Løfte. Ved senere Fester har vi mange Gange danset sammen, og i mange Aar traf vi hinanden af og til. Da

Vajsenhusianerforeningen „Det gode Minde“ i 1927 fejrede Skolens 200 Aars Jubilæum med en stor Fest, havde jeg den Glæde at have denne lille Pige til Bords; hun var nu blevet en ældre gift Dame med voksne Børn; vi opfriskede mange gode Erindringer fra Skoletiden og dansede senere paa Aftenen en adstadig gammeldags Rheinländer-Polka.

Til „Skoleminder“ maa jeg ogsaa regne Sommerferien. Et Par Ferier tilbragte jeg hos min ældste Broder, der som ugift Underofficer boede paa *Kronborg*. Jeg morede mig med at se paa Soldaternes Øvelser, var undertiden med til Skydeøvelserne ude paa Grønnehave, hvor jeg endog fik Lov til at affyre et Par Skud med et rigtigt Gevær; ellers skød jeg med en laant Salonbøsse til Skive paa *Kronborgs Vold*; om Aftenen gik vi ofte ud til det gamle *Marienlyst*, hvor vi hørte god Musik. Engang var jeg med den af min Broder stiftede Underofficerssangforening „*Harmonien*“ paa en større fornøjelig Skovtur pr. *Charabanc'er*. Blandt Deltagerne var den senere populære Skuespiller ved Folketeatret *Hellemann*, der dengang var Sergeant i Infanteriet. Jeg var den eneste civile Deltager. To Sommerferier var jeg inviteret til at bo paa *Nærumgaard* som Grosserer *D. B. Adlers* og Frues Gæst. Jeg var omtrent jævnaldrende med de 3 Døtre: *Emma*, *Hanna* og *Ellen* (senere Fru *Herman Trier*, Rektor *H. Adler* og Professorinde *Bohr*, der blev Moder til Professorerne *Niels* og *Harald Bohr*). Det ene Aar var jeg sammen med den nydelige unge Frøken *Agnes Melchior*, der senere blev gift med Vajsenhusets Forstander *Charles Gandrup* og blev Moder til Forfatteren *Carl Gandrup*.

Men Perlerne blandt mine Ferier var dog de to Ophold hos Forpagter *A. H. Bech*, *Klintholm* paa *Møen*. Hr. *Bech*, der var en fjern Slægting af min Moder, indbød mig i Aarene 1869 og 1870 til at tilbringe Sommerferien hos ham. Den Morgen, Afrejsen skulde finde Sted, var jeg

oppe. før en vis Mand fik Sko paa; Dampskibet *Zampa* skulde gaa fra Kvæsthusbroen Kl. 7; i god Tid gik min Moder og jeg hjemmefra og kom naturligvis meget for tidligt; endelig ringede Klokken 3die Gang. og Skibet satte sig i Bevægelse. medens der vistedes Farvel fra Mødrene. der saa deres kære Poder forsvinde paa „den lange Sørejse“. Omtrent Kl. 1 kom vi til Stege efter heldigt at have overstaaet den ikke altid lige rolige Køge Bugt. Ved Ankomsten modtoges jeg og et Par andre Drengene, hvoriblandt en Skolekammerat, af Hr. *Bech*, der var mødt i en Høstvogn. som befordrede os til vort længselsfuldt ventede Maal, *Klintholm*, hvor vi fik anvist vore Soveværelser og blev forsynet med et godt Maaltid Mad. og det varede ikke længe, før vi følte os hjemme hos de gæstfrie Mennesker, som kom os i Møde med stor Hjertelighed.

Hr. *Bech*, der var en stor Børneven, var noget af det elskeligste, man kunde tænke sig; Godheden lyste ham ud af Øjnene. Han havde mistet sin Hustru omtrent paa samme Tid som min Fader døde. En Slægtning af ham, Frøken *Fangel*, der delte hans Kærlighed til Børn. styrede Huset for ham og var som en Moder for hans 2 Døtre og 2 Sønner. Der var en dejlig Have med en Del Frugttræer og mange Stikkelsbærbuske, af hvis Frugter vi Børn frit maatte spise, med Undtagelse af én Busk, som havde været hans afdøde Hustrus egen; den var det strengt forbudt at røre; den bar dejlige, store Bær. der som modne havde en smuk mørkegrøn Farve. En udmærket Kroketsplads var den grusbelagte Forgaard. I daarligt Vejr, naar vi maatte holde os inde, kunde vi godt faa en Bog at laane fra Forpagterens Bogskab.

Der var altid mange Børn, baade Piger og Drengene, i Besøg i Sommerferierne. og da det kneb med Husrum (Hjerterum var der nok af). var et tidligere Hønschus lavet om til Soveværelse for mig og min Skolekammerat. Da Vinduet stod aabent. var engang en Høne af gammel

Vane fløjet ind og havde lagt et Æg i min Seng; heldigvis opdagede jeg det, inden jeg lagde mig. En anden Gang husker jeg, at min Kontubernal skulde kaste Vandet fra sit Vandfad ud i Gaarden, men var saa uheldig at kaste Fadet med, som naturligtvis knustes mod Brolægningen. Vi Drengene gik ofte til Stranden for at gaa i Vandet og havde selvfølgelig megen Morskab i Land, ved Stranden og i Vandet. Hver Søndag Formiddag samledes vi alle i Dagligstuen, hvor Hr. *Bech* læste Evangeliet og holdt en kort Andagt; vi sang et Par Salmer, hvorefter et af Børnene bad Fadervor. Efter Middag fik vi undertiden en Køretur paa Høstvogne til Klinten, hvor vi hos „Store Knud“ købte Mælk til vort medbragte Smørrebrød. Ved Stranden samlede vi Forsteninger (Vættelys, Søstjerner, Rulle- og Raslesten). Den vidunderlig skønne Natur gjorde selv paa et 12—13 aarigt Drengenhjerte et dybt Indtryk. Paa disse Ture morede vi os kongeligt. I det hele taget gjorde Hr. *Bech* alt for at gøre os Opholdet saa fornøjeligt som muligt. Han var en meget from Mand, men derfor ingenlunde blottet for Humor; naar han talte med os Børn, havde han altid en Spøg paa Læben og et muntert Blink i Øjet. Intet Under, at vi elskede ham og fandt Ferierne alt for korte.

En Søndag Morgen kørte vi alle til Magleby, hvor vi gik i Kirke, og efter Gudstjenesten blev vi indbudt af Præsten til at spise Frokost i hans Have. Midt i det muntre Maaltid hørte vi pludselig et Brøl fra en af Drengene; han havde bidt i en Hveps, som havde sat sig paa hans Smørrebrød, men han kom sig snart af Forskrækkelsen, da Hvepsen ikke havde faaet Tid til at stikke ham. Præsten i Magleby var *S. Rosing*, Forfatter til en i sin Tid stærkt benyttet udmærket engelsk-dansk Ordbog. (Den udkom i 7 Udgaver, hvoraf de to efter hans Død, som indtraf 1883; da hans Arvinger strengt holdt paa, at intet maatte tilføjes eller ændres, og der saaledes ikke kunde blive taget Hensyn til Sprogets Udvikling, saa maatte man opgive at trykke

den oftere. Jeg kan huske, at vor Lærer, Hr. *Trenckner*, besørgede de to sidste Udgaver, og at han ogsaa læste Korrektur paa et Par Udgaver i Pastor *Rosings* Levetid; han har sikkert bistaæet Forfatteren med gode Raad).

Den ene Sommer fik Børnene Danseundervisning af en Lærer med det ikke ualmindelige Navn *Hansen*; han kom kørede i Gig og rejste vist rundt paa Øen for at give Undervisning. Da jeg paa Skolen havde lært at danse af vor Hr. *Hansen*, deltog jeg i Undervisningen nærmest som et godt Eksempel. Et Par Gange kørte jeg med Læreren i hans Gig til Provst *Hjort* i *Elmelunde* for at vise Provstens Børn, hvorledes der skulde danses. Den sidste Sommer, jeg var paa *Klintholm*, var Børnenes tidligere Huslærer, cand. theol. *H. Larsen*, der ogsaa som Gæst; lidet anede jeg, at jeg næste Aar skulde faa ham til Lærer paa *Vajsenhuset*, hvor han virkede i mange Aar som Lærer og senere tillige som Viceinspektør og ved sin humane og noble Karakter vandt sine Kollegers og Elevers Hjerter.

Mange Aar er svundne siden hine herlige Dage, som jeg aldrig kan glemme. Minderne herom bevarer jeg i et taknemmeligt Hjerte.

Som Afslutning paa Skoleminderne meddeler jeg et *Vajsenhusbarns Livsskæbne*; hun var en af de „stille Eksistenser“. hvis Minde jeg synes fortjener at bevares:

STOR I SKRØBELIGHED *)

Thora Nyemann, som var født 1853, var et ualmindelig begavet og intelligent Menneske, som tidlig lærte Livets Alvor at kende. Kort efter, at hun var bleven optaget i det kgl. *Vajsenhus* Skole, ramtes hun, 8 Aar gammel, af en stor Ulykke: En Dag, da hun ved *Frikvarterets* Begyndelse

*) Titlen paa et lille Skuespil af *Axel E. Betzonich*, udkommet 1897, vistnok opført paa det kgl. Teater.

gik ned ad den store Stentrappe, der i Gaarden paa Købmagergade førte op til Skolelokalerne, blev hun af nogle større Piger, der kom farende oppe fra deres Klasse, revet omkuld og faldt ned ad Trappen med en af de store Piger over sig. Faldet havde skæbnesvangre Følger; hun fik en Skade i Ryggen, og hendes Vækst standsedes; et helt Aar laa hun paa Hospitalet og fik for hele Livet et svagt Helbred. Hun var en dygtig Elev paa Skolen og kunde være bleven en udmærket Lærerinde, hvis hun havde haft Helbred dertil. Nu maatte hun efter sin Konfirmation (1868) tjene sit Brød ved Syning sammen med sin Moder. Hun havde en særlig Evne til at omgaas Børn; da hendes lille Kusine og smaa Fætre kom i Skole, hjalp hun dem med deres Hjemmearbejde, ja lærte sig selv saa meget Latin og Fransk (hvilke Fag ikke lærtes i Vajsenhuset), at hun ogsaa kunde gennemgaa Lektierne i disse Sprog med dem.

Min Søster og *Thora Nyemann* var Skoleveninder og kom i hinandens Hjem; jeg fulgte undertiden med min Søster, og efterhaanden udvidede *Thora* sit Venskab til ogsaa at omfatte mig. Hun var en stor Blomsterelsker og vakte min Kærlighed til Blomster og Planter. Hun var stærkt interesseret i aandelige Rørelser, og da jeg var blevet ansat i *Gyldendalske Boghandel*, fik jeg Anledning til at skaffe hende til Laans mange gode Bøger af ældre og nyere Forfattere, ligeledes skaffede jeg hende Adgang til Arbejderforeningen af 1860's Foredrag og Oplæsninger, hvilket gav hendes Aand ny Næring. Men ved at tænke dybt over Tilværelsens Gaader, og navnlig ved at tænke paa sin egen sørgelige Skæbne, mistede hun sin Barnetro; hun kunde ikke forstaa, hvorfor hun uforskyldt skulde lide saa meget; men hun var ulykkelig over sin Mangel paa Tro og paavirkede aldrig andre, ønskede tværtimod, at hun selv kunde tro, og at andres Tro maatte blive fast og levende.

Efter sin Moders Død var hun nogle Aar i Huset hos en gift Skolesøster, hvor hun var til stor Hjælp for Bør-

nene. Senere flyttede hun til *Sorø* sammen med en Barn-
domsveninde, som imidlertid døde faa Aar efter. Her fort-
satte hun sit Syarbejde, hvori hun var en Mester, og syede
bl. a. Tøj til Akademi-Eleverne.

Da hun i denne Periode engang i længere Tid opholdt
sig paa Diakonissestiftelsens Sygepensionat „Sarepta“ som
Patient og Rekonvalescent, blev hun saa stærkt grebet af
Forholdene der, at hun genvandt sin Barnetro og fandt
Fred og Trøst i Kristendommen.

Efter sin Hjemkomst til *Sorø* tog hun Initiativet til Op-
rettelse af et Børnecasyl, og med stor Energi fik hun ved
formaaende Venners Hjælp opført en Bygning paa Inge-
mannsvej til dette Brug. Asylet blev med megen Højtidelig-
hed indviet i Aaret 1900, og *Thora Nyemann* fik Kræfter
til at virke her som Forstanderinde til sin Død, de sidste
Aar bistaact af to unge Piger, som hun i den første Tid
af sin Asylvirksomhed havde adopteret. Hun bar sine
legemlige Lidelser med Taalmodighed og var Gud tak-
nemmelig for, at han saa vidunderlig havde draget hende
til sig og ad sine Veje havde ført hende til den Gerning,
som hun elskede. Da jeg i 1918 sidste Gang besøgte hende,
var hun saa svag, at hun, da hun fulgte mig til Jernbane-
stationen, maatte køres i Rullestol. Aaret efter gik hun
bort, henved 67 Aar gammel, elsket af Børnene og agtet
af Befolkningen i den hende saa kære lille By, hvor hun
havde udøvet sin velsignelsesrige Gerning for de smaa.
Asylbørnenes Mødre og hendes to Adoptivdøtre satte et
smukt Minde paa hendes Grav paa *Sorøs* gamle Kirke-
gaard. I et svagt Legeme boede en stærk Sjæl; hun var
„stor i Skrøbelighed“.

Uden Tanke om at komme til Boghandelen interesserede
det mig meget i de sidste Par Skoleaar at se Boghandlernes
Vinduer, hvor det morede mig at finde en ny eller gammel

Bog, hvis Forfatter jeg kendte fra Litteraturhistorien. En Fotograf *Rosenkilde*, vistnok Broder til Fru Sødring og Adolph Rosenkilde, havde udført en Række Fotografier af kendte Mænd, navnlig Skuespillere, Præster og Forfattere, som havde skrevet et Par Linier, gengivet i Faksimile under deres Billeder; saaledes havde *Paludan-Müller*, som paa Billedet sad og læste i en Bog, skrevet:

„Her læser jeg, at op og ned
Alting i Verden gaaer —
Den, som er oppe, altsaa veed,
Hvad snart ham forestaaer.“

M. Goldschmidts Underskrift var:

„Det Sete afhænger af Øinene, der see“.

Og *Erik Bøgh* havde skrevet:

„Min Mening er, at salig Knud
Har Ret til Punkt og Prikke,
Kan ej man *le* sin Galskab ud,
Bort *græder* man den ikke.“

Jeg husker tydeligt Udscendtet af disse Fotografier i Visitkortformat, som jeg nøje granskede i Udhængsskabe og Vinduer.

Det morede mig at studere Teaterplakaterne: endnu omkring 1870 benævnedes det kgl. Teaters Skuespillerinder „Jomfru“ og „Madame“, medens de andre Teatres Damer var avancerede til „Frøken“ og „Frue“. Da jeg læste Plakaten til Ibsens Kongsemnerne, fik jeg stor Lyst til at se dette Skuespil, dels fordi det var historisk, dels fordi Forestillingen var saa dejlig lang, idet den varede fra Kl. 7 til 11³/₄; saa fik man da noget for Pengene! Det varede dog adskillige Aar, inden jeg opnaede at faa min Lyst styret.

Imidlertid nærmede Tiden sig, da jeg skulde sige Skolen Farvel, og det skete hurtigere, end jeg havde tænkt mig.

Tirsdagen den 17. December 1872 indfandt Ejeren af *Gyldendalske Boghandel*, daværende Cancelliraad *F. Hegel*, der tillige var Kurator for Vajsenhuset, sig hos Forstander *Exner* for at forhøre, om der paa Skolen skulde være en Dreng, som Hr. *Exner* kunde anbefale ham som Lærling. Hr. *Exner* foreslog mig, som da blev kaldt op paa Kontoret. Jeg maa være bleven anbefalet godt, thi Cancelliraaden ønskede kun at se min Skrivebog, som han fandt tilfredsstillende; senere erfarede jeg, at han lagde stor Vægt paa en god Haandskrift hos sine Medhjælpere; selv skrev han ualmindelig smukt. For at jeg kunde tale med min Moder om Sagen og „sove paa det“, fik jeg en Dags Betænkningstid, og Dagen efter gik saa Moder og jeg ind til *Hegel*, hvor vi snart blev enige om, at jeg skulde ansættes paa Prøve i 3 Maaneder, og derefter, hvis vi gensidig var tilfredse, engageres fast. Jeg havde troet, at jeg skulde begynde ved Nytaarstid, men *Hegel* ønskede mig straks og sagde paa sin venlige Maade: „Fredag er vist en god Dag at begynde, saa er det bedst, De kommer paa Fredag Morgen Kl. 8.“ Jeg var meget bedrøvet over, at jeg saaledes kun havde én Skoledag — Torsdagen — tilbage; jeg fik ikke engang sagt Farvel til alle mine Lærere. Jeg husker, at vor Gymnastik- og Danselærer, Krigsassessor *Hansen*, sagde til mig: „Jeg havde nær sagt, det var kedeligt, at du saa hurtigt forlader os, men det er jo glædeligt, at du har faaet en god Plads.“ Normalt skulde jeg først være udgaaet af Skolen den 1ste April, men da jeg havde gaaet flere Aar i øverste Klasse, fik jeg Tilladelse til at forlade Skolen straks. Den af mine Kammerater, der tog sig min bratte Afgang mest nær, var *Axel Neiiendam*, hvis trofaste Venskab vedvarede, til Døden bortrev ham i 1902. Vi gik til Konfirmationsforberedelse hos samme Præst, og vi glædede os begge til disse Timer, hvor vi kunde være sammen; efter Timerne hos Præsten gik jeg med ham ind i den gamle Skolegaard paa Købmagergade, hvor der som

oftest paa den Tid var Frikvarter, saa jeg kunde hilse paa mine Kammerater og Lærere. Efter den lille Promenade i Skolegaarden gik jeg til Forretningen, hvor de alle, fra Chefen til Budet, var saa venlige imod mig; de kunde vist mærke, at jeg savnede Skolen og mine Kammerater. I Vajsenhusets Bagbygning, der foruden Gymnastiksalen rummede Skolens Bogbinder- og Drejerværksteder, var der tillige i Stueetagen et ret stort Lokale, som Gyldendalske Boghandel benyttede til Lager af forskellige Restoplæg. Naar jeg kom over i dette Lokale, hvortil vi havde Adgang fra Gaarden i Klareboderne, stod jeg ofte og skuede med Længsel ind i „Det tabte Paradis“.

Det varede dog ikke længe, inden jeg fik Interesse for mit Arbejde, og da den tre Maaneders Prøvetid var gaaet, fik jeg min første Gage, som bestod af 25 Rdl. = 50 Kr. for de forløbne 3 Maaneder; jeg følte mig som en ren *Krosus*. Interessen blev til Kærlighed til Forretningen og dens Chefer, og mine Medarbejdere blev mine Venner. Om Livet dengang i den gamle Boglade og om den Glæde, hvormed jeg har arbejdet her i de mange Aar, udgav jeg i 1920 en lille Bog: *Fra Gyldendalske Boghandel i svundne Dage*.

Den 6. April 1873 blev jeg konfirmeret, ved hvilken Lejlighed Cancelliraad *Hegel* forærede mig et Sølv-Lommeur, der er lige saa godt nu som den Dag, jeg for over 60 Aar siden fik det; — en glimrende Reklame for *Ranchs* Ure! Min Skolegang var altsaa forbi, men jeg har bestandig vedligeholdt Forbindelsen med Vajsenhuset, som jeg altid vil staa i dyb Taknemmelighedsgæld til. Jeg sætter en Ære i at være Vajsenhusianer. Forstander *Exners* Efterfølgere — *Charles Gandrup* og *Chr. Ottesen* — har gennem Aarene vist mig den største Venlighed og Velvillie.

Med min Konfirmation maa jeg betragte min Barndoms-tid som endt; trods smaa Kaar en lykkelig Tid, som jeg ser tilbage paa med den største Glæde og Taknemmelighed.

Tidligere udkom:

Fra Gyldendalske Boghandel i svundne Dage

Spredte Minder fra Hverdag og Fest

Af

C. M. HANSEN

Pris 1 Kr. 50 Øre

Af en Anmeldelse i Villabyernes Blad af Overlærer *V. Kierkegaard*:

„C. M. Hansen har brillante Betingelser som Memoireforfatter. Han er en god Fortæller, han ejer en fabelagtig Hukommelse, og han er kommet i Berøring med mange betydelige Mennesker, berømte Personligheder, hvis Navn der nu staar Sagnglans om.“

Af Boghandelens ufrivillige Komik

Kuriøse Forvanskninger af Bogtitler m. m.

Samlet og udgivet af

C. M. HANSEN

Trykt som Manuskript